

Engelli Olan ve Engelli Olmayan Bireylerde Aleksitimi Düzeylerinin Karşılaştırmalı Şekilde Değerlendirilmesi

Görkem ALTINTAŞ ATASOY¹

¹Uzm. Klin. Psk., Üsküdar Üniversitesi, gorkem.altintas@uskudar.edu.tr, ORCID: 0009-0007-0444-9699

Özet: Bu çalışmanın amacı engelli olan ve olmayan bireylerin aleksitimi durumlarının karşılaştırmalı şekilde değerlendirilmesidir. Araştırmanın örneklem grubu Türkiye’de yaşayan ve 18 yaşından büyük engelli olan ve olmayan 24493 kişidir. Araştırmaya katılan 12302 erkek bireyden 11762’sinin herhangi bir engeli yok, 110’u görme engelli, 31’i işitme engelli, 263’ü kronik hastalıklara sahip ve 136’sı ortopedik engelli olduğunu bildirmiştir. Araştırmaya katılan 12191 kadın bireyden 11629’u herhangi bir engeli yok, 69’u görme engelli, 37’si işitme engelli, 364’ü kronik hastalıklara sahip ve 92’si ise ortopedik engelli olduğunu bildirmiştir. Çalışmanın verileri sosyodemografik form ve Toronto Aleksitimi ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Bu çalışmada istatistiksel verileri analiz etmek için normallik testleri ve varyansların homojenliği testi yapılmış, sonuçlarına bakılarak uygun olan farklılık testi tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Bu çalışmada kullanılan verilerin analizi sonucunda engelli grupları ve engeli olmayan kişiler arasında aleksitimi duyguları tanımda güçlük, duyguları söze dökmekte güçlük ve dışa dönük düşünme düzeyleri açısından istatistiksel anlamlı fark olduğu ve bu farkın engelli grupları ile engeli olmayan kişiler arasında olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Engelli Bireyler, Engelli Olmayan Bireyleri, Aleksitimi

Comparative Evaluation of Alexithymia Levels in Disabled and Non-Disabled Individuals

Abstract: The aim of this study is to evaluate the alexithymia status of disabled and non-disabled individuals comparatively. The research sample group living in Turkey and 18 years old and is the largest non-disabled person is 24493. Of the 12302 male subjects who participated in the study, 11762 reported that there were no disabilities, 110 were visually impaired, 31 were hearing impaired, 263 had chronic diseases and 136 had orthopedic disabilities. Of the 12191 women who participated in the study, 11629 reported that there were no disabilities, 69 were visually impaired, 37 were hearing impaired, 364 had chronic diseases and 92 had orthopedic disabilities. Data were collected using sociodemographic form and Toronto Alexithymia scale. In this study, normality tests and homogeneity of variance tests were performed to analyze statistical data, and one-way analysis of variance was applied. As a result of the analysis of the data used in this study, it was concluded that there was a statistically significant difference in terms of difficulty in recognizing alexithymia, difficulty in speaking emotions and outward thinking levels between disabled groups and non-disabled people and this difference was between disabled groups and non-disabled people.

Keywords: Disabled people, non-disabled people, alexithymia

1. GİRİŞ

Günümüzde engelli insanların ne sıklıkta var olduğunu bilmediğimiz sürece farkındalığın ne kadar önemli olduğunu anlamaya başlayamıyoruz. Her beş Amerikalıdan biri anlamına gelen yaklaşık 49 milyon Amerikalı belirli bir engellilik biçimine sahiptir (Uskun, 2005). Her on iki kişiden biri yani toplam nüfusun (%8)’i İrlandalılar da engelli bireylerden oluşmaktadır. Türkiye’de ise bu rakam % 6.9 olduğu ve 2 milyon 85 bin erkeğin ve 2 milyon 792 bin kadının engelli olduğu belirtilmiştir (Şahin, 2004).

Engelli; “doğum öncesi veya doğum sonrası çeşitli sebeplerle fiziksel, bilişsel, sosyal, duyuşsal, ruhsal ve sosyal becerilerini çeşitli oranlarda yitirmesi nedeniyle sosyal hayata uyum sağlama ve günlük temel ihtiyaçlarını karşılama zorlukları olan ve korunmaya, bakıma, rehabilitasyona, danışmanlığa ve destek hizmetlerine gereksinim duyan birey olarak tanımlanmaktadır” (Dedeoğlu ve diğ., 2013).

Engellilik durumu kişinin yaşadığı kültüre ve çevreye özeldir. Engelli bireyler; engel, tür ve dereceleri açısından birbirlerine göre başkalık göstermektedir (İnan ve diğ., 2013).

Bu çalışmanın diğer değişkeni olan aleksitimi, kişinin kendi duygularını tanımak ve tanımlamak noktasında yaşadığı klinik yetersizlik ile karakterize bir yapıdır. Aleksitimi’nin temel özellikleri duygusal farkındalık, sosyal bağlanma ve kişilerarası ilişkilerde belirgin işlevsizliktir. Dahası, aleksitimi olan insanlar, empatik davranışlarda ve başkalarının duygularını ayırt etmede zorlanması beklenmektedir. Aleksitimi, Dünya popülasyonunun yaklaşık % 10’unda görülür ve birçok psikiyatrik durum nedeniyle ortaya çıkabilmektedir (Batigün, 2008).

Aleksitiminin engelli bireylerde ne düzeyde görüldüğüne dair bir araştırma bulgusuna

rastlanılmamıştır. Engelli bireyler üzerinde aleksitiminin araştırıldığı sınırlı sayıda araştırmaya rastlanılmıştır. Fiziksel engelliler içerisinde değerlendirilen skolyozlu ergen kadınlar üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada skolyozlu kadınlarla normal sağlıklı kadınları da aleksitimi dağılımı benzer düzeyde çıkmıştır (Misterska ve diğ., 2014).

Diğer bir çalışma ise otizm ile aleksitimi arasındaki ilişkiler sorgulanmıştır. Araştırmada aleksitiminin otistik davranışların hem nedeni hem de sonucu olduğu yönünde bulgulara ulaşıırken otizm ile aleksitimi arasında karmaşık ilişkilerin olduğu vurgulanmıştır (Poquérousse ve diğ., 2018).

Başka bir araştırmada engelli ve engelli olmayan sporcuların aleksitimi puanları karşılaştırılmıştır. Engelli olan sporcuların engelli olmayan sporculara göre aleksitimi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Demir, 2018).

Otistik bireylerin ebeveynleri üzerinde yapılan bir araştırmaya 266 anne ve 228 baba olmak üzere toplam 494 ebeveyn katılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, annelerin %56,8'inin, babaların %60,4'ünün aleksitimik özellikler gösterdiği belirlenmiştir (Saraç, 2013).

Fibromiyalji sendromlu 55 hasta ve sağlıklı 55 kişi üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada fibromiyalji sendromu tanısı konmuş hastaların aleksitimi puanları sağlıklı bireylerden anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur (Madenci ve diğ., 2007).

Engelliler toplum içinde sonradan veya doğuştan kısıtlılığı olan bireylerdir. Bu kısıtlılık birçok fiziksel durumda kendini gösterebilirken, zihinsel olarak da görülmesi ihtimali vardır. Bu kısıtlılık durumunun getirdiği dezavantajlı durumu, aleksitimi ile beraber düşünüldüğünde psikopatolojik bir eğilim yaratması beklendiği bir sonuçtur. Farklı engel gruplarına sahip olan ve engeli olmayan bireylerin aleksitimi düzeylerinde farklılık olup olmadığı belirlenerek, farklı engel gruplarına dair uygulamalarda fikirler edinilebilecektir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki hipotezler sınanmaktadır:

H1: Aleksitimi ölçeğinde yer alan duyguları tanımadaki güçlük puanı engelli olan ve olmayan bireyler açısından farklılık göstermektedir.

H2: Aleksitimi ölçeğinde yer alan söze dökmekteki güçlük puanı engelli olan ve olmayan bireyler açısından farklılık göstermektedir.

H3: Aleksitimi ölçeğinde yer alan dışa dönük düşünme puanı engelli olan ve olmayan bireyler açısından farklılık göstermektedir.

2.YÖNTEM

Bu araştırmanın modeli taramadır. Tarama araştırmalar varolan durum betimleyen araştırmalardır (Karasar, 2012: 77). Araştırmanın katılımcı grubu, anakitle içerisinde random örnekleme yöntemi ile seçilen, Türkiye'de yaşayan 18 yaş üstü 24493 katılımcıdan oluşmaktadır. Bu örnekleme yönteminin seçilmesinin nedeni, katılımcı grubun anakitlenin özelliklerini taşıması sağlanarak sonuçların istatistiksel olarak doğru olma niteliğini arttırmaktır. Katılımcı sayısının fazlalığı ise istatistiksel hataları azaltmak ve araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliğini desteklemek amacıyla hizmet etmektedir.

Sosyo-demografik Form: Araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. Katılımcılar cinsiyet, yaş ve öğrenim düzeyi gibi sosyo-demografik özellikler ile ilgili soruları yanıtlamışlardır.

Toronto Aleksitimi Ölçeği: Aleksitimik özelliklerin varlığını incelemek amacıyla geliştirilmiş olan Toronto Aleksitimi Ölçeği'nin 20 madde ve üç boyuttan oluşan kısa formu Bagby ve arkadaşları tarafından oluşturulmuştur. Bagby ve arkadaşları, 20 maddelik Toronto Aleksitimi Ölçeği'nin (TAÖ-20) aleksitimi en iyi şekilde ölçen ölçüm aracı olduğunu belirtmiştir. Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması ise Güleç ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilmiştir. 20 maddeden oluşan, "1=hiçbir zaman" ve "5=her zaman" olmak üzere 1-5 arasında puanlanan, Likert tipi bir kendini değerlendirme ölçeği olan TAÖ-20, "Duyguları Tanımadaki Güçlük", "Duyguları Söze Dökmekteki Güçlük" ve "Dışa Vuruk Düşünme" olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Araştırmacılar tarafından ölçeğin tümünün Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının 0.78, alt ölçeklerin ise 0.57 ile 0.80 arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca doğrulayıcı faktör analizi sonuçları aleksitimi yapısının 3-faktörlü yapısını doğrulamıştır (Güleç ve Yenel, 2010).

Bu araştırmada saha araştırması kısmı için, bilgi formu ve Toronto aleksitimi ölçeği kullanılmıştır. İstatistiksel analiz için SPSS paket programının kullanılmıştır. Analiz testlerinin normallik varsayımları ve varyansların homojenliği testleri uygulanarak seçilecek olan teste karar verilmiştir. Normallik varsayımı ve homojenlik durumunun belirlenmesi ile farklılık testlerinden olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Analiz için seçilen grupların ikiden fazla olması ise tek yönlü varyans analizinin seçilmesine neden olmuştur.

3.BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu kısmında elde edilen verilerin istatistiksel analizine yer verilecektir.

Tablo 1: Cinsiyet Gruplarına Göre Engellilik Durumu Frekans Dağılımı

	Engellilik Durumu					Toplam
	Engelim Yok	Görme Engelli	İşitme Engelli	Kronik Hastalık	Ortopedik Engelli	
Erkek	11762	110	31	263	136	12302
Kadın	11629	69	37	364	92	12191
Toplam	23391	179	68	627	228	24493

Tablo 1’de katılımcıların cinsiyetlere göre engellilik durumlarının dağılımlarına bakılmaktadır. Araştırmaya katılan 12302 erkek bireyden 11762’sinin herhangi bir engeli yok, 110’u görme engelli, 31’i işitme engelli, 263’ü kronik hastalıklara sahip ve 136’sı ortopedik engelli olduğunu

bildirmiştir. Araştırmaya katılan 12191 kadın bireyden 11629’u herhangi bir engeli yok, 69’u görme engelli, 37’si işitme engelli, 364’ü kronik hastalıklara sahip ve 92’si ise ortopedik engelli olduğunu bildirmiştir.

Tablo 2. Eğitim Düzeylerine Göre Engellilik Durumu Frekans Dağılımı

	Engellilik Durumu					Toplam
	Engelim Yok	Görme Engelli	İşitme Engelli	Kronik Hastalık	Ortopedik Engelli	
Okur Yazar Değil	23	1	0	0	2	26
Okur Yazar	237	4	0	8	3	252
İlkokul	1149	8	7	60	23	1247
Ortaokul	1365	13	5	59	23	1465
Lise	6087	50	22	167	72	6398
Üniversite	12843	98	31	283	96	13351
Yüksek Lisans	1673	5	3	50	9	1740
Toplam	23377	179	68	627	228	24479

Tablo 2’de katılımcıların eğitim düzeylerine göre engellilik durumlarının dağılımlarına bakılmaktadır. Araştırmaya katılan okur yazar olmayan 26 kişi; engelim yok 23, görme engelli 1 ve ortopedik engelli 2 kişi olduğu belirlenmiştir. Okuryazar olan 252 kişi ise, engelim yok 237, görme engelli 4, kronik hastalık sahibi 8 ve ortopedik engelli 3 kişi olduğu sonucuna varılmıştır. İlkokul mezunu 1247 kişinin, 1149’u engelim yok, 8’i görme engelli, 7’si işitme engelli, 60’ı kronik hastalıklara sahip ve 23’ü ise ortopedik engelli olduğu durumunu bildirmiştir. Ortaokul mezunu 1465 kişinin, 1365’i engelim yok, 13’ü görme engelli, 5’i işitme engelli, 59’u kronik hastalıklara sahip ve 23’ü ise ortopedik engelli olduğu durumunu bildirmiştir. Lise mezunu olan 6398 kişi ise, engelim yok 6087, görme engelli 50, 22 işitme engelli, 167 kronik hastalık sahibi ve 72 kişi ise ortopedik engelli olduğu sonucuna varılmıştır. Üniversite mezunu 13351 kişinin, 12843’ü engelim yok, 98’i görme engelli, 31’i işitme engelli, 283’ü kronik hastalıklara sahip ve 96’sı ise ortopedik engelli durumunu bildirmiştir. Yüksek lisans mezunu 1740 kişinin, 1673’ü engelim yok, 5’i görme engelli, 3’ü işitme engelli, 50’si kronik hastalıklara sahip ve 9’u ise ortopedik engelli durumunu bildirmiştir.

Tablo 3. Medeni Durumlara Göre Engellilik Durumu Frekans Dağılımı

	Engellilik Durumu					Toplam
	Engelim Yok	Görme Engelli	İşitme Engelli	Kronik Hastalık	Ortopedik Engelli	
Evli	10037	44	34	344	95	10554
Bekar	12514	131	30	250	123	13048
Ayrılmış	823	3	4	33	9	872
Toplam	23374	178	68	627	227	24474

Tablo 3’de katılımcıların medeni durumlarına göre engellilik durumlarının dağılımlarına bakılmaktadır. Araştırmaya katılan evli 10554 kişinin; engelim yok 10037, görme engelli 44, işitme engelli 34, kronik hastalıklara sahip 344 ve ortopedik engelli 95 kişi olduğu belirlenmiştir. Bekar 13048 kişinin; engelim

yok 12514, görme engelli 131, işitme engelli 30, kronik hastalıklara sahip 250 ve ortopedik engelli 123 kişi olduğu belirlenmiştir. Ayrılmış olan 872 kişinin; engelim yok 823, görme engelli 3, işitme engelli 4, kronik hastalıklara sahip 627 ve ortopedik engelli 227 kişi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Yaş Gruplarına Göre Engellilik Durumu Frekans Dağılımı

	Görme Engelli	İşitme Engelli	Engellilik Durumu		Toplam
			Kronik Hastalık	Ortopedik Engelli	
18-23	73	17	113	43	246
24-29	49	14	132	49	244
30-38	26	12	114	53	205
39 ve üstü	30	25	268	82	405
Toplam	178	68	627	227	1100

Tablo 4’de katılımcılardan engelli olduğu tespit edilen bireylerin yaş gruplarına göre engellilik durumlarının dağılımlarına bakılmaktadır. Araştırmaya 18-23 yaş arası 246 kişinin; görme engelli 73, işitme engelli 17, kronik hastalıklara sahip 113 ve ortopedik engelli 43 kişi olduğu belirlenmiştir. 24-29 yaş arasındaki 244 kişinin; görme engelli 49, işitme engelli 14, kronik

hastalıklara sahip 132 ve ortopedik engelli 49 kişi olduğu belirlenmiştir. Yaşı 30-38 arasında olan 205 kişinin; görme engelli 26, işitme engelli 12, kronik hastalıklara sahip 114 ve ortopedik engelli 53 kişi olduğu belirlenmiştir. Ve son olarak yaşı 39 ve üstü olan 405 kişinin; görme engelli 30, işitme engelli 25, kronik hastalıklara sahip 268 ve ortopedik engelli 82 kişi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Ölçeklerden Aldığı Puanların Engellilik Durumlarına Göre Ortalama, Standart Sapma, Minimum Ve Maksimum Değerler

		N	\bar{x}	S.s	F	p	PostHoc
Duyularını Tanımadada Güçlük	1-Engelim Yok	23391	14.0285	5.33984	13,262	0.000	2,4,5>1
	2-Görme Engelli	179	15.9385	5.94371			
	3-İşitme Engelli	68	15.1029	5.66777			
	4-Kronik Hastalık	627	14.9649	5.67310			
	5-Ortopedik Engelli	228	15.1886	5.70914			
Duyuları Söze Dökmede Güçlük	1-Engelim Yok	23391	12.6889	3.26514	5,718	0.000	2,4>2
	2-Görme Engelli	179	13.5307	3.23133			
	3-İşitme Engelli	68	12.7647	3.58736			
	4-Kronik Hastalık	627	13.1069	3.35966			
	5-Ortopedik Engelli	228	12.9605	3.22343			
Dışa-Dönük Düşünme	1-Engelim Yok	23391	23.3830	5.70014	5,149	0.000	4>1
	2-Görme Engelli	179	23.5028	5.40846			
	3-İşitme Engelli	68	22.6471	6.21449			
	4-Kronik Hastalık	627	24.3923	5.09894			
	5-Ortopedik Engelli	228	23.5000	5.40965			

Tablo 5’de katılımcıların engellilik durumlarına göre Toronto Aleksitimi ölçeğinden aldıkları puanların aynı ölçeğin alt boyutları açısından ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri gösterilmektedir.

Engelli grupları arasında aleksitimi duyguları tanımada güçlük düzeyleri açısından $P < .05$ düzeyinde ($P = 0.000$) istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu bulguya göre engellilik açısından farklı olan bireyler aleksitimi duyguları tanımada

güçlük düzeyleri açısından benzer durumda değillerdir. Gerçekleştirilen Anova testi sonucu, gruplar arası farkı belirlemek amacıyla Post-hoc testi uygulanmıştır. Post-Hoc analizine göre görme engelli, Kronik Hastalık ve Ortopedik Engelli olanların aleksitimi duyguları tanımada güçlük düzeyleri engelli olmayanlara göre yüksektir.

Engelli grupları arasında aleksitimi duyguları söze dökmekte güçlük düzeyleri açısından $P < .05$ düzeyinde ($P = 0.000$) istatistiksel anlamlı farklılık

bulunmaktadır. Bu bulguya göre engellilik açısından farklı olan bireyler aleksitimi duyguları söze dökmede güçlük düzeyleri açısından benzer durumda değildirler. Gerçekleştirilen Anova testi sonucu, gruplar arası farkı belirlemek amacıyla Post-hoc testi uygulanmıştır. Post-Hoc analizine göre görme engelli ve Kronik Hastalık olanların aleksitimi duyguları tanımada güçlük düzeyleri engelli olmayanlara göre yüksektir.

Engelli grupları arasında aleksitimi dışı dönük düşünme düzeyleri açısından $P < .05$ düzeyinde ($P = 0.000$) istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu bulguya göre engellilik açısından farklı olan bireyler aleksitimi dışı dönük düşünme düzeyleri açısından benzer durumda değildirler. Gerçekleştirilen Anova testi sonucu, gruplar arası farkı belirlemek amacıyla Post-hoc testi uygulanmıştır. Post-Hoc analizine göre Kronik Hastalık olanların aleksitimi duyguları tanımada güçlük düzeyleri engelli olmayanlara göre yüksektir.

4.TARTIŞMA

Araştırmada engelli olmayan ve farklı engeli bulunan bireylerin aleksitimi ölçeğinde yer alan duyguları tanımada güçlük boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır. Görme engelli, kronik hastalık sahibi ve ortopedik engelli bireylerin duyguları tanımada engeli olmayan bireylere göre daha fazla güçlük çektikleri belirlenmiştir. Engelli bireylerin aleksitimi özelliklerini konu alan literatürde sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Demir (2018) engelli ve engelli olmayan sporcular üzerinde yaptığı araştırmada araştırma bulgumuzla örtüşen şekilde engelli sporcuların aleksitimi düzeylerini daha yüksek olarak bulmuştur. Poquérousse ve diğ. (2018) otizm ile aleksitimi arasında ilişkilerin olduğunu otizmli bireylerin duyguları tanımada güçlük yaşadığını belirtmiştir. Konuyla benzer nitelikli otistik çocuğa sahip ebeveynler üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada da annelerin %56,8'inin, babaların %60,4'ünün aleksitimik özellikler gösterdiği belirlenmiştir. 2013 yılında yapılan bu çalışmanın katılımcı grubu farklı bir demografik özelliğe sahip olsa da engelliler ile yaşıyor olma ve engellilik durumundan etkileniyor olma durumu açısından değerli görülmektedir (Saraç, 2013).

Araştırmada engelli olmayan ve farklı engeli bulunan bireylerin aleksitimi ölçeğinde yer alan duyguları söze dökmede güçlük puanlarının istatistiksel olarak farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Görme engelli ve kronik hastalık sahibi engelli bireylerin duyguları söze dökmede engeli olmayan bireylere göre daha fazla güçlük çektikleri

saptanmıştır. Fibromiyalji sendromu tanısı konmuş gönüllü 55 hasta ve sağlıklı gönüllülerden oluşan 55 kişinin dahil edilen bir çalışmada Fibromiyalji sendromu tanısı konmuş hastaların aleksitimi puanları sağlıklı bireylere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak, FMS'li hastalarda Aleksitimi dikkate alınmalı yargısına ulaşılmıştır. Bu sayede ise duyguların sözle ifade edilmesi ile nörolojik bağlantıları daha iyi anlaşılabilceği kanaati güçlenmiştir (Madenci ve diğ., 2007).

Araştırmada engelli olmayan ve farklı engeli bulunan bireylerin aleksitimi ölçeğinde yer alan dışı-dönük düşünme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır. Kronik hastalık engelli bireylerin dışı-dönük düşünme düzeyleri engeli olmayan bireylere göre daha yüksek bulunmuştur.

2005 yılında Deveci ve diğ., tarafından yapılan "Obez hastalarda psikopatoloji, aleksitimi ve benlik saygısı" isimli çalışmada Endokrinoloji polikliniğine başvuran hastalardan obezite tanısı konan ardışık 50 hasta ile katılımcı grubu oluşturulmuştur. Hastalara yapılan uygulama sonrası Aleksitimi açısından psikiyatrik durum ve risk durumuna sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle özellikle bu değişkenler ile yapılması gereken daha detaylı ve uzun süreli araştırmalara ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır (Deveci ve diğ., 2005).

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada engelli ve engelli olmayan bireylerin aleksitimi özellikler açısından farklılık gösterip göstermedikleri sorgulanmıştır.

Araştırmada engelli olmayan ve farklı engeli bulunan bireylerin aleksitimi ölçeğinde yer alan tüm boyutlarda; duyguları tanımada güçlük, duyguları söze dökmede güçlük ve dışı-dönük düşünme özellikleri engeli olmayan bireylerde daha düşük bulunmuştur:

Duyguları tanımada güçlük boyutunda görme engelli, kronik hastalık sahibi ve ortopedik engelli bireylerin aleksitimi puanları engeli olmayan bireylere göre daha yüksektir.

Duyguları söze dökmede güçlük boyutunda görme engelli ve kronik hastalık sahibi engelli bireylerin puanları engelli olmayanlardan yüksektir.

Dışa-dönük düşünme boyutunda ise sadece kronik hastalığa sahip engelli bireylerin aleksitimi puanları engeli olmayan bireylerden yüksektir.

Bu sonuçlara göre araştırmanın başında belirtilen her üç hipotezde doğrulanarak kabul edilmiştir.

Her üç boyutta da kronik hastalığa sahip bireylerin aleksitimi düzeyleri engelli olmayan bireylerden yüksek bulunmuştur. Bu durumda kronik hastalığa sahip olan bireylerin aleksitimi açısından risk grubunda buldukları söylenebilir.

Engelli bireylerin yaşamda karşılaştıkları zorluklar nedeniyle aleksitimi özellikleri göstermeleri muhtemeldir. Engelli bireylerle çalışacak ruh sağlığı uzmanlarının bu kişilerin duygularını paylaşma konusunda zorluk yaşadıklarının farkında olmaları ve bu durum geliştiren grup rehberliği ya da grupla psikolojik danışma türü çalışmalara yönelimler önerilebilir, durumla başa çıkmalarını kolaylaştıracak sosyal etkinlikler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Batigün, A. D. (2008). Aleksitimi: psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11(3).
- Dedeoğlu, M., Gafuroğlu, Ü., Yılmaz, Ö. & Bodur, H. (2013). The relationship between hand grip and pinch strengths and disease activity, articular damage, pain, and disability in patients with rheumatoid arthritis. *Turkish journal of rheumatology*, 28(2), 69-77
- Demir, H. (2018). Disabled athletes have higher alexithymia scores compared to disabled non-athletes. *Journal of Research in Medical and Dental Science*, 6 (5), 302-304.
- Deveci, A., Demet, M. M., Özmen, B. & Hekimsoy, Z. (2005). Obez hastalarda psikopatoloji, aleksitimi ve benlik saygısı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 6 (2), 84-91.
- Güleç, H. & Yenel, A. (2010). 20 Maddelik toronto aleksitimi ölçeği Türkçe uyarlamasının kesme noktalarına göre psikometrik özellikleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 13 (3), 108-112.
- İnan, S., Ceyhun Peker, G., Selda Tekiner, S., Filiz Ak, F. & Dağlı, Z. (2013). Engellilik, Türkiye'de engellilerin durumu ve sağlık hizmet sunumuna bir bakış. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(6), 723-728.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Madenci, E., Herken, H., Keven, S., Yağız, E. & Gürsoy, S. (2007). Fibromiyalji sendromlu hastalarda aleksitimi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 27(1), 32-35.
- Misterska E, Glowacki M, Adamczyk K, Glowacki, J. & Harasymczuk, J. (2014). A longitudinal study of alexithymia in relation to physical activity in adolescent females with scoliosis subjected to cheneau brace treatment: Preliminary Report Spine, 39: E1026-34. doi: 10.1097/BRS.0000000000000426.
- Poquérusse, J., Pastore, L., Dellantonio, S. & Esposito, G. (2018). Alexithymia and autism spectrum disorder: a complex relationship. *Frontiers in Psychology*, 9 (1196), 1-10. doi: 10.3389/fpsyg.2018.01196
- Saraç, T. (2013). Otistik çocuk ebeveynlerinin geniş otizm fenotipi ve aleksitimi özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, H. (2004). Engellilik kimin sorunu? bireyin mi, toplumun mu? *Özveri Dergisi*, 48-59.
- Uskun, E. Ö. (2005). Isparta ilinde özür lülük, sakatlık ve engellilik epidemiyolojisi. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 1(1), 90-100.